

1.13 – Udbringningsperioder for gødning

1. DELKRAV

1. I perioden fra høst, dog senest 1. oktober, til 1. februar må der ikke udbringes flydende organisk gødning, bundfald og kvælstofholdig kunstgødning. I perioden fra høst til før 15. oktober må der dog udbringes flydende organisk gødning og bundfald på arealer med frøgræs, for hvilke der er indgået kontrakt med frøavlsfirma om levering af frø i den kommende sæson.
I perioden fra efter høst til før 1. oktober må der udbringes flydende organisk gødning og bundfald på følgende arealer:
  - a) Etablerede, overvintrende fodergræsarealer, herunder marker med udlæg af græs eller kløvergræs udsået senest i forbindelse med forårssåningen. Undtagelsen omfatter dog ikke arealer med udlæg af græs eller kløvergræs i majs.
  - b) Arealer, hvor der den følgende vinter skal være vinterraps.
  - c) Arealer, hvor der senest 20. august etableres grøngødning med gul sennep, olieræddike eller gul sennep og olieræddike forud for sukkerroer, hvor der er indgået kontrakt med en sukkerfabrik om afsætning af sukkerroerne¹²³
2. I perioden fra efter høst til 15. september må der udbringes op til 15 kg N med kvælstofholdig kunstgødning pr. ha i forbindelse med etablering af vintersæd. Som dokumentation for, at disse betingelser er overholdt, skal der foreligge en dateret erklæring om dette, som er underskrevet af den ansvarlige for driften.⁴⁵
3. I perioden fra efter 1. september til før 1. marts må der ikke udbringes flydende organisk gødning bortset fra ensilagesaft i flerårige afgrøder uden årlig høst⁶
4. Der kan udbringes ensilagesaft i perioden fra 1. november til 15. november. I perioden fra efter høst til 1. november må der udbringes ensilagesaft på bevoksede arealer eller på arealer, hvor der er afgrøder den følgende vinter.

¹ På marker, der hovedsagligt er beliggende i kommuner, hvor der fra og med uge 30 og inden udgangen af uge 38 samlet set har været 30 pct. mere nedbør end klimanormalen ifølge opgørelser fra DMI for ugerne 30-38, og hvor der fra og med uge 21 og inden udgangen af uge 38 samlet set har været mere nedbør end klimanormalen ifølge opgørelser og definitioner fra DMI for ugerne 21-38, kan flydende organisk gødning uanset stk. 1 udbringes indtil 15. oktober på arealer, der er omfattet af stk. 3, nr. 1 eller 2. Miljøstyrelsen annoncerer på styrelsens hjemmeside, www.mst.dk, hvilke kommuner der det pågældende år er omfattet af 1. pkt.

² Arealer der gødes i perioden fra høst til 1. oktober kan ikke samtidig anvendes til følgende:

1) Opfyldelse af krav om efterafgrøder i medfør af lov om jordbrugets anvendelse af gødning og om næringsstofreducerende tiltag.

2) Efterafgrøder til opfyldelse af regler om etablering af efterafgrøder i medfør af anden lovgivning.

³ Gælder ikke væksthuse

⁴ Arealer der gødes i perioden fra høst til 1. oktober kan ikke samtidig anvendes til følgende:

1) Opfyldelse af krav om efterafgrøder i medfør af lov om jordbrugets anvendelse af gødning og om næringsstofreducerende tiltag.

2) Efterafgrøder til opfyldelse af regler om etablering af efterafgrøder i medfør af anden lovgivning.

⁵ Gælder ikke væksthuse. Omfatter ikke restvand.

⁶ Omfatter ikke restvand

5.	<p>Der kan udbringes fast organisk gødning i perioden fra efter høst til før etablering af afgrøder på arealer, hvor der senest 1. september etableres græs, vinterraps, vintersæd eller grøngødning med gul sennep, olieræddike eller gul sennep og olieræddike forud for sukkerroer, hvor der er indgået kontrakt med en sukkerfabrik om afsætning af sukkerroerne. I perioden fra efter høst til før følgende tidspunkter, må der ikke udbringes fast organisk gødning:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) 1. november på lerjord (JB-nr. 7-9) 2) 1. december på lerjord og humusjord (JB-nr. 5, 6, 10 og 11) 3) 1. februar på sandjord (JB-nr. 1-4)⁷
6.	<p>I perioden fra 1. oktober til 1. februar må der udbringes rodfrugtvaskevand med i alt op til 60 kg N pr. ha og 50 mm pr. ha svarende til 500 m³ pr. ha på etablerede græsafgrøder, arealer med efterafgrøder af græs uden kløver udlagt i foråret i vårafgrøder undtagen majs og arealer med flerårige energiafgrøder. Arealerne må ikke ompløjes eller nedvises før 1. februar i den planperiode, hvor rodfrugtvaskevandet er udbragt, og arealerne må ikke gødes med anden gødning eller afgræsses efter 1. september. Arealerne kan ikke samtidig anvendes til følgende:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) Opfyldelse af krav om efterafgrøder i medfør af lov om jordbrugets anvendelse af gødning og om næringsstofreducerende tiltag. 2) Efterafgrøder til opfyldelse af regler om etablering af efterafgrøder i medfør af anden lovgivning.
7.	<p>I perioden fra den 1. oktober til 15. november må der udbringes grønsaft med maksimalt 20 kg N pr. ha og 40 tons saft pr. ha på etablerede græsarealer. Græsarealerne må ikke ompløjes før 1. februar.</p>
8.	<p>Der kan udbringes spildevandsslam i perioden fra efter høst til 20. oktober på arealer, hvor der er afgrøder den følgende vinter.</p>

1.1 FORMÅL

1.2 GENERELLE BEMÆRKNINGER

Hvis der konstateres en overtrædelse af krav 1.7 – 1.15, kan overtrædelsen IKKE også være en overtrædelse af krav 1.1. Hvis der er sket en forurening af grundvandet med husdyrgødning uden at ét eller flere af kravene 1.7 – 1.15 er overtrådt, kan overtrædelsen indberettes under 1.1.

Krav 1.7 – 1.15 kontrolleres også ved de kommunale miljøtilsyn. Du kan desuden finde yderligere oplysninger om de kommunale tilsyn, vejledninger m.m. her: <https://mst.dk/erhverv/landbrug/>

Staldbyggeri og lignende er som hovedregel godkendt gennem den kommunale sagsbehandling. Normalt er staldbyggeri og faste installationer derfor godkendt ved opførelsen og i overensstemmelse med landbrugets byggeblade.

Hvis der er forhold, du er i tvivl om, vil mange relevante informationer kunne fås ved henvendelse til kommunen (byggetilladelse, afløbsplaner, miljøgodkendelse, resultater af tidligere landbrugstilsyn m.v.).

⁷ Gælder ikke væksthuse

1.3 DEFINITIONER

Bundfald	Sedimenteret husdyrgødning i beholdere med flydende husdyrgødning, som ikke længere kan omrøres i beholderen.
Ensilagesaft	Væske, der løber fra ensilage, herunder sukkerroeffald og lignende, under opbevaringen bortset fra væske, der betragtes som restvand.
Husdyrgødning	Følgende typer af gødning i enhver anden form end aske: <ul style="list-style-type: none"> • Fast husdyrgødning. • Flydende husdyrgødning. • Mave- og tarmindeholdet fra slagtede husdyr. • Bundfald. • Blandinger af førnævnte • Blandinger af førnævnte med andre stoffer, produkter og materialer.
Fast husdyrgødning	Faste ekskrementer og blandinger af faste ekskrementer med strøelse, herunder dybstrøelse og husdyrgødningsbaseret kompost, forarbejdet husdyrgødning med en tørstofprocent på 12 eller derover, samt blandinger af førnævnte.
Flydende gødning	Ajle, gylle og møddingsaft, herunder i afgasset form, og forarbejdet husdyrgødning med en tørstofprocent under 12 og et kvælstofindhold over 0,3 kg N/ton, blandinger af førnævnte samt blandinger af førnævnte med andre stoffer, produkter og materialer, herunder i afgasset form, medmindre blandingen er omfattet af betegnelsen "restvand".
Kunstgødning	Uorganiske gødninger og urea, der indeholder hovednæringsstofferne N eller P og er fremstillet ved en industriel proces, og som ikke er bioaske eller husdyrgødning.
Rodfrugtvaskvand	Betegnes som flydende organisk gødning. Vand fra vask af rodfrugter, vand fra transport af hele rodfrugter og vand fra renholdelsesopgaver, hvor der udelukkende er anvendt NaOH (base) og syre.
Grønsaft	Betegnes som flydende organisk gødning. Pressesaft, som fremkommer ved presning af græs og lucerne i produktionen af enten grønpiller eller grønhø.
Restvand	Følgende typer af væsker, hvor kvælstofindholdet i væsken er på 0,3 kg N pr. ton eller derunder: <ul style="list-style-type: none"> • Malkerumsvand • Vand fra vask af foderrekvisitter og lignende fra almindelig landbrugsdrift. • Produkter fra forarbejdningsanlæg med en tørstofprocent under 12. • Væske fra ensilageopbevaringsanlæg med ikke-saftgivende ensilage • Væske der udelukkende er opsamlet fra ensilageopbevaringsanlæg senere end 1 måned fra ilægning af saftgivende ensilage. • Vand fra vask af fjerkræstalde.

1.4 KRAVETS RELEVANS

Kravet er relevant at kontrollere i perioder, hvor udbringning ikke er tilladt iht. ovenstående.

2. KONTROLMETODE

Der skal tages billeder af manglende opfyldelse af KO-krav. Billederne skal være ledsaget med en grundig og fyldestgørende beskrivelse.

Beskrivelsen skal bestå af en forklaring om:

- bl.a. art/type/indhold, placering/lokalitet
- Målestoksforhold på en måde, som relaterer til bedømmelseskriterierne i karakterskemaet; alvor, omfang og varighed.

I forhold til overtrædelser af betingelserne for udbringning af rodfrugtvaskevand og grønsaft i de særlige udbringningsperioder for disse typer af flydende affald indhentes kopi af orienteringsskrivelse om hvilke arealer, der anvendes til udbringning heraf, og om de udbragte mængder og kvælstofindholdet hos den virksomhed, der har produceret rodfrugtvaskevandet eller grønsaften.

I forhold til kontrol af overholdelse af betingelserne for udbringning af kunstgødning i efteråret i forbindelse med etablering af vintersæd, skal der indhentes en erklæring fra jordbrugsvirksomheden om, at betingelserne herfor er overholdt.

Billedteksten kan **ikke** fungere i stedet for beskrivelse af kontrolfundet, men skal virke som et godt supplement hertil. Kontrolfundet skal danne baggrund for karaktertildelingen.

2.1 BEMÆRKNINGER

Med virkning fra 1. august 2018 er der fastsat særlige udbringningsperioder for rodfrugtvaskevand og grønsaft og betingelser for udbringning heraf i de særlige udbringningsperioder.

For så vidt angår delkrav 1 gælder det, at arealer med grøngødning ikke samtidig anvendes til følgende:

- 1) Opfyldelse af krav om efterafgrøder i medfør af lov om jordbrugets anvendelse af gødning og om plantedække.
- 2) Målrettede efterafgrøder efter bekendtgørelse om nationalt tilskud til målrettede efterafgrøder.
- 3) Efterafgrøder til opfyldelse af regler om etablering af efterafgrøder i medfør af anden lovgivning.

2.2 INDHOLD I KONTROLLEN

I forbindelse med forberedelsen af kontrollen er det begrænset, hvad du kan undersøge. Men du kan undersøge billedmaterialet for, om han opbevarer husdyrgødning, afgasset vegetabilisk biomasse, ensilagesaft, restvand affald eller kunstgødning og dermed, om der er mulighed for, at han anvender det på arealerne.

I forbindelse med kontrollen på stedet, tal med landbruger. Spørg ind til, hvilke gødningstyper han anvender på arealerne, og hvordan det udbringes. Kravet kontrolleres primært ved observation af

udbringningen eller ved konstatering af udbringning på arealer, der ikke må udbringes på eller at det er udbragt uden for udbringningsperioderne.

2.3 EKSEMPLER

Krav 1.13: Skal kontrolleres visuelt

- Perioder kan eventuelt ses i realiseret gødningsplan/gødningsregnskab
- Er der etableret vinterafgrøder/afgrøder der må gødes i de forskellige perioder
- Afdække og interview landbruger om de faktiske udbringningstidspunkter
- Kan landbruger oplyse perioderne?
- Markbesigtigelse?

Kontrol med overholdelse af betingelserne for udbringning af rodfrugtvaskevand og grønsaft i de særlige udbringningsperioder udføres som dokumentkontrol.

3. BEDØMMELSESSKEMA

SKEMA for krav 1.13, delkrav 1 - 8

KARAKTER KRITERIUM	1 MEGET LILLE BETYDNING I FORHOLD TIL FORMÅL MED	2 MINDRE BETYDNING I FORHOLD TIL FORMÅL MED KRAVET	3 VÆSENTLIG BETYDNING I FORHOLD TIL FORMÅL MED KRAVET	4 MEGET STOR BETYDNING I FORHOLD TIL FORMÅL MED KRAVET
ALVOR		Ulovligt udbringningstidspunkt - på under 0,5 ha	Ulovligt udbringningstidspunkt - på 0,5 til 1 ha	Ulovligt udbringningstidspunkt - på over 1 ha
OMFANG	Der er ikke konstateret en forurening	Forurening inden for egen bedrift	Forurening i nærområdet, dvs. de nærmeste naboer	Forurening i fjernområdet, herunder enhver form for forurening af/risiko for forurening af drikkevandsressourcer
VARIGHED		Karakteren for varighed følger karakteren for alvor	Karakteren for varighed følger karakteren for alvor	Karakteren for varighed følger karakteren for alvor

3.1 RETNINGSLINJE FOR BEDØMMELSE

BEDØMMELSE af krav 1.13, delkrav 1 - 7

Alvor Ved en vurdering af alvoren af en overtrædelse skal det som udgangspunkt indgå, om der er sket en overskridelse af udbringningstidspunkter. Den endelige bedømmelse af alvoren af overtrædelsen må dog altid bero på en samlet vurdering af det konkrete forhold. I denne vurdering vil også omfanget af overtrædelsen kunne indgå, jf. nedenfor.

Omfang Omfanget af en overtrædelse fastslås navnlig under hensyntagen til, om den har vidtrækkende virkning eller er begrænset til selve bedriften. Ved en vurdering af omfanget af en overtrædelse vil der således som udgangspunkt kunne tages hensyn til, om forureningen eller risikoen for forurening kan konstateres på bedriften, i nærområdet (nærmeste naboer) eller i fjernmiljøet (fx forurening af grundvand). Ved "konstateres" forstås her, at forureningen eller risikoen for forurening kan dokumenteres. Dokumentation af risikoen for forurening kan underbygges ved beregninger eller lignende. Vurdering af omfang er altid en konkret vurdering afhængig af bl.a. jordbundsforhold, afstand til dræn, søer, vandløb, grundvandsmagasiner, drikkevandsboringer, nitratfølsomt indvindingsopland m.m. og vejrforhold i perioden, hvor overtrædelsen konstateres.

Varighed Karakteren for varighed følger karakteren for alvor

3.2 SKØN

Når du finder en overtrædelse af KO på en kontrol, skal du vurdere forholdet konkret og give det en karakter ud fra det relevante bedømmelseskema. Karaktertildeling skal som udgangspunkt følge bedømmelseskemaerne for at sikre en ensartet behandling af landbrugere, men du skal altid foretage en konkret vurdering. Hvis du finder, at det konkrete forhold afviger fra det relevante bedømmelseskema, så skal grundlaget for afvigelsen beskrives i kontrolrapporten.

Obs: Det er vigtigt, at beskrivelserne af kontrolfund er tilstrækkelig til at dokumentere vurderingen af hhv. alvor, omfang og varighed.

3.3 ADVARSLER

På baggrund af en vurdering af overtrædelsen er det muligt, at overtrædelser kan opnå en samlet karakter på 5 eller derunder. Dermed er det muligt at give advarsler på dette krav

4. NATIONALE REGLER

Landbrugsstyrelsen har ingen samarbejdsaftale med KL. Vi har derfor ikke pligt til at videregive oplysninger om overtrædelser af krav, hvor kommunen er national myndighed.

Som kontrollør bør du dog altid foretage en vurdering af, om overtrædelsen er af så væsentlig en karakter, at kommunen alligevel skal orienteres. Du skal kontakte den kommune, hvori ejendommen/arealet er beliggende. I forbindelse med orientering af kommunen i disse sager kan oversendelsesmail fra Kontrolportalen anvendes.

1.14 – Udbringningsmetoder for husdyrgødning

---

1. DELKRAV

1.	Udgået
2.	Udbringning af flydende husdyrgødning må kun ske ved udlægning ved slange, slæbesko eller ved nedfældning.
3.	Tilførsel af husdyrgødning og kunstgødning til arealerne skal ske med en udbringningsteknik, der sikrer en ensartet fordeling.

1.1 FORMÅL

1.2 GENERELLE BEMÆRKNINGER

Hvis der konstateres en overtrædelse af krav 1.7 – 1.15 kan overtrædelsen IKKE også være en overtrædelse af krav 1.1. Hvis der er sket en forurening af grundvandet med husdyrgødning uden at ét eller flere af kravene 1.7 – 1.15 er overtrådt, kan overtrædelsen indberettes under 1.1.

Krav 1.7 – 1.15 kontrolleres også ved de kommunale miljøtilsyn. Du kan desuden finde yderligere oplysninger om de kommunale tilsyn, vejledninger m.m. her: <https://mst.dk/erhverv/landbrug/>

Staldbyggeri og lignende er som hovedregel godkendt gennem den kommunale sagsbehandling. Normalt er staldbyggeri og faste installationer derfor godkendt ved opførelsen og i overensstemmelse med landbrugets byggeblade.

Hvis der er forhold du er i tvivl om, vil mange relevante informationer kunne fås ved henvendelse til kommunen (byggetilladelse, afløbsplaner, miljøgodkendelse, resultater af tidligere landbrugstilsyn m.v.).

1.3 DEFINITIONER

Fast husdyrgødning	Faste ekskrementer og blandinger af faste ekskrementer og strøelse, herunder dybstrøelse og husdyrgødningsbaseret kompost, herunder i afgasset form, samt forarbejdet gødning med en tørstofprocent på 12 eller derover og blandinger med førnævnte.
Flydende gødning	Ajle, gylle og møddingsaft, herunder i afgasset form, og forarbejdet husdyrgødning med en tørstofprocent under 12 og et kvælstofindhold over 0,3 kg N/ton samt blandinger af førnævnte eller fast husdyrgødning med andre stoffer, produkter og materialer, med mindre blandingen er restvand.

<p>Slangeudlægning</p>		
<p>Udlægning ved slæbesko</p>		
<p>Nedfældning af gylle</p>		<p>Ved nedfældning skal den flydende husdyrgødning eller afgassede vegetabiliske biomasse nedfældes til under jordoverfladen, og der må alene være en ubetydelig mængde flydende husdyrgødning over jordoverfladen efter nedfældning.</p>
<p>Udbringningsteknik, der sikrer en ensartet fordeling af gødning</p>	<p>Udbringningsteknikkerne, som nævnes i gødningsanvendelsesbekendtgørelsens § 6, er alle teknikker, der sikrer en ensartet fordeling af gødning. Det samme gælder brug af almindelige landbrugsmaskiner og –redskaber, som gødningsspredere til mineralisk gødning og møgspredere til fast husdyrgødning.</p>	

1.4 KRAVETS RELEVANS

Kravet er relevant at kontrollere i perioder, hvor udbringning er tilladt.

2. KONTROLMETODE

Der skal tages billeder af manglende opfyldelse af KO-krav (misligholdelse) fx hvis der bruges en forkert udbringningsmetode, eller hvis afgrøden/marken er "oversvømmet" med husdyrgødning. Billederne skal være ledsaget af en grundig og fyldestgørende beskrivelse.

Beskrivelsen skal bestå af en forklaring om:

- Bl.a. art/type/indhold, placering/lokalitet
- Målestoksforhold på en måde, som relaterer til bedømmelseskriterierne i karakterskemaet; alvor, omfang og varighed.

Billedteksten kan **ikke** fungere i stedet for beskrivelse af kontrolfundet, men skal virke som et godt supplement hertil. Kontrolfundet skal danne baggrund for karaktertildelingen

2.1 BEMÆRKNINGER

2.2 INDHOLD I KONTROLLEN

I forbindelse med forberedelsen af kontrollen er det begrænset hvad du kan undersøge. Du kan dog undersøge, om landbruger opbevarer husdyrgødning eller ensilagesaft og dermed om der er mulighed for at han anvender det på arealerne.

I forbindelse med kontrollen på stedet, tal med landbruger. Spørg ind til om han anvender husdyrgødning og ensilagesaft på arealer, og hvordan det udbringes. Kravet kontrolleres primært ved observation af udbringningen.

2.3 EKSEMPLER

2.4 FOKUSSPØRGSMÅL

Delkrav	Spørgsmål
2	Er den flydende gødning ikke udbragt efter korrekt metode? – dvs. ved anvendelse af slange, slæbesko eller nedfældning?
2	Kan overtrædelsen dokumenteres tilstrækkeligt? D.v.s billeder af udbringning eller manglende nedfældning.
3	Er gødning ikke udbragt efter korrekt metode? – dvs. ved anvendelse af udbringningsteknik, der sikrer ensartet fordeling? De metoder der bruges i erhvervet.
3	Kan overtrædelsen dokumenteres tilstrækkeligt? D.v.s billeder af udbringning eller manglende nedfældning. Foto på kontroltidspunktet, hvis der bruges en forkert teknik. Eller hvis afgrøden/marken er "oversvømmet" med husdyrgødning.

3. Bedømmelse

SKEMA for krav 1.14 delkrav 2 - 3

KARAKTER KRITERIUM	1 MEGET LILLE BETYDNING I FORHOLD TIL	2 MINDRE BETYDNING I FORHOLD TIL FORMÅL MED KRAVET	3 VÆSENTLIG BETYDNING I FORHOLD TIL FORMÅL MED KRAVET	4 MEGET STOR BETYDNING I FORHOLD TIL FORMÅL MED KRAVET
ALVOR			Der er anvendt ulovlig udbringningsmetode	
OMFANG	Der er ikke konstateret en forurening	Forurening inden for egen bedrift	Forurening i nærområdet, dvs. de nærmeste naboer	Forurening i fjernområdet, herunder enhver form for forurening af/risiko for forurening af drikkevands-ressourcer
VARIGHED		Karakteren for varighed følger karakteren for alvor	Karakteren for varighed følger karakteren for alvor	Karakteren for varighed følger karakteren for alvor

BEDØMMELSE af krav 1.14, delkrav 2

Alvor	Ved en vurdering af alvoren af en overtrædelse skal det som udgangspunkt indgå, hvorvidt der er anvendt lovlig udbringningsteknik. Den endelige bedømmelse af alvoren af overtrædelsen må dog altid bero på en samlet vurdering af det konkrete forhold. I denne vurdering vil også omfanget af overtrædelsen kunne indgå, jf. nedenfor.
Omfang	Omfanget af en overtrædelse fastslås navnlig under hensyntagen til, om den har vidtrækkende virkning eller er begrænset til selve bedriften. Ved en vurdering af omfanget af en overtrædelse vil der således som udgangspunkt kunne tages hensyn til, om forureningen eller risikoen for forurening kan konstateres på bedriften, i nærområdet (nærmeste naboer) eller i fjernmiljøet (fx forurening af grundvand). Ved "konstateres" forstås her, at forureningen eller risikoen for forurening kan dokumenteres. Dokumentation af risikoen for forurening kan underbygges ved beregninger eller lignende. Vurdering af omfang er altid en konkret vurdering afhængig af bl.a. jordbundsforhold, afstand til dræn, søer, vandløb, grundvandsmagasiner, drikkevandsboringer, nitratfølsomt indvindingsopland m.m. og vejrforhold i perioden hvor overtrædelsen konstateres.
Varighed	Karakteren for varighed følger karakteren for alvor

3.2 SKØN

Når du finder en overtrædelse af KO på en kontrol, skal du vurdere forholdet konkret og give det en karakter ud fra det relevante bedømmelseskema. Karaktertildeling skal som udgangspunkt følge bedømmelseskemaerne for at sikre en ensartet behandling af landbrugere, men du skal altid foretage en konkret vurdering. Hvis du finder, at det konkrete forhold afviger fra det relevante bedømmelseskema, så skal grundlaget for afvigelsen beskrives i kontrolrapporten.

Obs: Det er vigtigt, at beskrivelserne af kontrolfund er tilstrækkelig til at dokumentere vurderingen af hhv. alvor, omfang og varighed.

3.3 ADVARSLER

Der er ikke mulighed for at give en karaktersum på 5 eller derunder for en overtrædelse af dette krav. Dette indebærer at der ikke er mulighed for at give en advarsel for dette krav.

4. NATIONALE REGLER

Landbrugsstyrelsen har ingen samarbejdsaftale med KL. Vi har derfor ikke pligt til at videregive oplysninger om overtrædelser af krav, hvor kommunen er national myndighed.

Som kontrollør bør du dog altid foretage en vurdering af, om overtrædelsen er af så væsentlig en karakter, at kommunen alligevel skal orienteres. Du skal kontakte den kommune, hvori ejendommen/arealet er beliggende. I forbindelse med orientering af kommunen i disse sager kan oversendelsesmail fra Kontrolportalen anvendes.

1.15 – Udbringnings- og arealrestriktioner for gødning

1. DELKRAV

1. Gødning må ikke udbringes på en måde og på sådanne arealer, at der er fare for afstrømning til vandløb, herunder dræn, søer større end 100 m² og kystvande. Udbringning af gødning på vandmættet, oversvømmet, frossen eller snedækket jord er ikke tilladt. Husdyrgødning må ikke udbringes på en måde og på sådanne arealer, at der er fare for afstrømning til vandforsyningsanlæg.
2. Gødning må ikke udbringes på stejle skrån timer med en hældning på mere end 6° ned mod åbne vandløb, søer større end 100 m² eller kystvande inden for en afstand af 20 m fra vandløbets, søens eller kystvandets afgrænsning ved daglige vande⁸.

1.1 FORMÅL

1.2 GENERELLE BEMÆRKNINGER

Hvis der konstateres en overtrædelse af krav 1.7 – 1.15 kan overtrædelsen IKKE også være en overtrædelse af krav 1.1. Hvis der er sket en forurening af grundvandet med husdyrgødning uden at ét eller flere af kravene 1.7 – 1.15 er overtrådt, kan overtrædelsen indberettes under 1.1.

Krav 1.7 – 1.15 kontrolleres også ved de kommunale miljøtilsyn. Du kan desuden finde yderligere oplysninger om de kommunale tilsyn, vejledninger m.m. her: <https://mst.dk/erhverv/landbrug/>

Staldbyggeri og lignende er som hovedregel godkendt gennem den kommunale sagsbehandling. Normalt er staldbyggeri og faste installationer derfor godkendt ved opførelsen og i overensstemmelse med landbrugets byggeblade.

Hvis der er forhold du er i tvivl om, vil mange relevante informationer kunne fås ved henvendelse til kommunen (byggetilladelse, afløbsplaner, miljøgodkendelse, resultater af tidligere landbrugstilsyn m.v.).

1.3 DEFINITIONER

Ensilagesaft	Væske, der løber fra ensilage, herunder sukkerroeaffald og lignende, under opbevaringen bortset fra væske, der betragtes som restvand
---------------------	---

⁸ På stejle skrån timer med en hældning på mellem 6° og 12° omfatter delkrav 2 ikke:

- 1) flydende husdyrgødning, afgasset vegetabilsk biomasse, flydende affald, som nedfældes i parallel retning i forhold til det nærliggende vandmiljø, og
- 2) flydende kunstgødning.

Husdyrgødning	<p>Følgende typer af gødning i enhver anden form end aske:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Fast husdyrgødning. • Fydende husdyrgødning. • Mave- og tarmindeholdet fra slagtede husdyr. • Bundfald. • Blandinger af førnævnte <p>Blandinger af førnævnte med andre stoffer, produkter og materialer.</p>
Fast husdyrgødning	<p>Faste ekskrementer og blandinger af faste ekskrementer og strøelse, herunder dybstrøelse og husdyrgødningsbaseret kompost, herunder i afgasset form, samt forarbejdet gødning med en tørstofprocent på 12 eller derover og blandinger med førnævnte.</p>
Flydende gødning	<p>Flydende husdyrgødning: Ajle, gylle og møddingsaft, herunder i afgasset form, og forarbejdet husdyrgødning med en tørstofprocent under 12 og et kvælstofindhold over 0,3 kg N/ton samt blandinger af førnævnte eller fast husdyrgødning med andre stoffer, produkter og materialer, med mindre blandingen er restvand.</p>
Kunstgødning	<p>Uorganiske gødninger og urea, der indeholder hovednæringsstofferne N eller P og fremstillet ved industriel proces, og som ikke er bioaske eller husdyrgødning.</p>
Rodfrugtvaskvand	<p>Betegnes som flydende organisk gødning. Vand fra vask af rodfrugter, vand fra transport af hele rodfrugter og vand fra renholdelsesopgaver, hvor der udelukkende er anvendt NaOH (base) og syre</p>
Grønsaft	<p>Betegnes som flydende organisk gødning. Pressesaft, som fremkommer ved presning af græs og lucerne i produktionen af enten grønpiller eller grønhø</p>
Restvand	<p>Følgende typer af væsker, hvor kvælstofindholdet i væsken er på 0,3 kg N pr. ton eller derunder:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Malkerumsvand • Vand fra vask af foderrekvisitter og lignende fra almindelig landbrugsdrift • Produkter fra forarbejdningsanlæg med en tørstofprocent under 12. • Væske fra ensilageopbevaringsanlæg med ikke-saftgivende ensilage • Væske der udelukkende er opsamlet fra ensilageopbevaringsanlæg senere end 1 måned fra ilægning af saftgivende ensilage • Vand fra vask af fjerkræstalde

1.4 KRAVETS RELEVANS

Kravet er relevant at kontrollere i perioder, hvor udbringning er tilladt og med lave temperaturer, tøjbrud og/eller megen nedbør. Ligeledes bør bedriftens terrænforhold medtages i forberedelserne, når kontrol af kravet er relevant.

2. KONTROLMETODE

Der skal tages billeder af manglende opfyldelse af KO-krav (misligholdelse) samt af arealer, som umiddelbart ikke overholder kravene til udbringning af husdyrgødning under den forudgående forberedelse. Billederne skal være ledsaget med en grundig og fyldestgørende beskrivelse.

Beskrivelsen skal bestå af en forklaring om:

- bl.a. art/type/indhold, placering/lokalitet
- Målestoksforhold på en måde, som relaterer til bedømmelseskriterierne i karakterskemaet; alvor, omfang og varighed.

Billedteksten kan **ikke** fungere i stedet for beskrivelse af kontrolfundet, men skal virke som et godt supplement hertil. Kontrolfundet skal danne baggrund for karaktertildelingen

2.1 BEMÆRKNINGER

Med henblik på vurdering af, om kravet er overholdt, skal der i kontrolrapporten være en angivelse af på hvilken mark/hvilket marknummer, overtrædelsen er konstateret med angivelse af marknummer og markbloksnummer jf. markkort. Hvis en mark kun delvist er omfattet af overtrædelsen, skal der endvidere vedlægges et kort med angivelse af, hvor overtrædelsen er registreret.

Billeddokumentation er nødvendig med tydelig angivelse af f.eks. frossen jord, snedække, afstrømning osv.

2.2 INDHOLD I KONTROLLEN

I forbindelse med forberedelsen af kontrollen kan du undersøge, om bedriften indeholder skrånende arealer. Du kan avende de 2 kortlag, der findes i IMK henholdsvis kortlaget der viser hældningen mellem 6 og 12° og kortlaget der viser hældningen over 12°. Undersøg desuden via IMK om bedriften indeholder søer, vandløb eller lignende hvortil der kan være en fare for afstrømning.

Undersøg derudover også gerne vejrforholdene i området. Er der mulighed for frost i jorden, vandmættethed i jorden med mere?

Desuden kan du undersøge billedmaterialet for, om landbruger opbevarer gødning og dermed om der er mulighed for at han anvender det på arealerne.

Kravet er primært relevant at kontrollere i vintermånederne eller hvis arealerne hælder mere end 6° ned mod vandløb og søer m.m.

I forbindelse med kontrollen på stedet, tal med landbruger. Spørg ind til hvilke gødningstyper, han anvender på hvilke arealer og hvornår det udbringes. Kravet kontrolleres primært ved observation af udbringningen eller ved konstatering af udbringning på arealer, der ikke må udbringes på.

Hvis du på den fysiske kontrol konstaterer at der forekommer fare for afstrømning til et vandforsyningsanlæg, kan oplysninger om vandforsyningsanlægget fremsendes her:

<https://www.geus.dk/produkter-ydelser-og-faciliteter/data-og-kort/national-boringsdatabase-jupiter>

2.3 EKSEMPLER

Krav 1.15:

Delkrav 1:

- Udbringning på vandmættet, oversvømmet, frossen eller snedækket jord er ikke tilladt.

Delkrav 2:

- Tjek IMK
- Afstrømning ved søer og åbne vandløb og er afstanden på 20 m.
- Hældning på mere end 6 grader

2.4 FOKUSSPØRGSMÅL

Delkrav	Spørgsmål
1	Er udbringning sket således, at der er fare for afstrømning? – dvs. samles den udbragte gødning i småsøer/-pytter på arealerne?
1	Har udbringningen medført fare for afstrømning via overfladen eller dræn?
1	Udbringning må ikke ske på vandmættet, oversvømmet, frossen eller snedækket jord – dvs. tjek om jorden er omfattet af ovenstående tilstande? Brug jordspyd med angivelse af måleenhed.
2	Er udbringning sket på arealer med en hældning på mere end 6 grader ned mod åbne vandløb, søer over 100 m ² eller kystvande inden for en afstand af 20 meter (se kravtekst og note 14)? – dvs. undersøg kortmaterialet hjemmefra for arealer/lokaliteter med hældning på mere end 6 grader

3. BEDØMMELSE

SKEMA for krav 1.15, delkrav 1 og 2

KARAKTER	1 MEGET LILLE BETYDNING I FORHOLD TIL FORMÅL MED KRAVET	2 MINDRE BETYDNING I FORHOLD TIL FORMÅL MED KRAVET	3 VÆSENTLIG BETYDNING I FORHOLD TIL FORMÅL MED KRAVET	4 MEGET STOR BETYDNING I FORHOLD TIL FORMÅL MED KRAVET
KRITERIUM				
ALVOR			Fare for afstrømning	Der er sket afstrømning

KARAKTER KRITERIUM	1 MEGET LILLE BETYDNING I FORHOLD TIL FORMÅL MED KRAVET	2 MINDRE BETYDNING I FORHOLD TIL FORMÅL MED KRAVET	3 VÆSENTLIG BETYDNING I FORHOLD TIL FORMÅL MED KRAVET	4 MEGET STOR BETYDNING I FORHOLD TIL FORMÅL MED KRAVET
OMFANG	Der er ikke konstateret en forurening	Forurening inden for egen bedrift	Forurening af overfladevand eller grundvand herunder drikkevand til vandforsyningsanlæg i nærområdet, dvs. de nærmeste naboer	Forurening af overfladevand eller grundvand herunder drikkevand til vandforsyningsanlæg i fjernområdet
VARIGHED		Karakteren for varighed følger karakteren for alvor	Karakteren for varighed følger karakteren for alvor	Karakteren for varighed følger karakteren for alvor

3.1 RETNINGSLINJE FOR BEDØMMELSE

BEDØMMELSE af krav 1.15, delkrav 1 og 2

Alvor	Udbringning af gødning vandmættet, oversvømmet, frossen eller snedækket jord er i alle tilfælde en overtrædelse af krav 1.15, delkrav 1. Ved vurdering af alvor af en overtrædelse, hvor de ovenfor nævnte produkter udbringes, så der er fare for afstrømning til vandløb, herunder dræn, søer større end 100 m ² og kystvande, skal der indgå en samlet vurdering af det konkrete forhold, fx om der er sket en forurening, eller om der alene er fremkaldt risiko herfor. I denne vurdering vil også omfanget af overtrædelsen kunne indgå, jf. nedenfor.
Omfang	Omfanget af en overtrædelse fastslås navnlig under hensyntagen til, om den har vidtrækkende virkning eller er begrænset til selve bedriften. Ved en vurdering af omfanget af en overtrædelse vil der således som udgangspunkt kunne tages hensyn til, om forureningen eller risikoen for forurening kan konstateres på bedriften, i nærområdet (nærmeste naboer) eller i fjernmiljøet. Vurdering af omfang er altid en konkret vurdering afhængig af bl.a. jordbundsforhold, afstand til dræn, søer, vandløb og vejrforhold i perioden, hvor overtrædelsen konstateres.
Varighed	Karakteren for varighed følger karakteren for alvor

3.2 SKØN

Når du finder en overtrædelse af KO på en kontrol, skal du vurdere forholdet konkret og give det en karakter ud fra det relevante bedømmelsesskema. Karaktertildeling skal som udgangspunkt følge

bedømmelsesskemaerne for at sikre en ensartet behandling af landbrugere, men du skal altid foretage en konkret vurdering. Hvis du finder, at det konkrete forhold afviger fra det relevante bedømmelsesskema, så skal grundlaget for afvigelsen beskrives i kontrolrapporten.

Obs: Det er vigtigt, at beskrivelserne af kontrolfund er tilstrækkelig til at dokumentere vurderingen af hhv. alvor, omfang og varighed.

3.3 ADVARSLER

Der er ikke mulighed for at give en karaktersum på 5 eller derunder for en overtrædelse af dette krav. Dette indebærer at der ikke er mulighed for at give en advarsel for dette krav.

4. NATIONALE REGLER

Landbrugsstyrelsen har ingen samarbejdsaftale med KL. Vi har derfor ikke pligt til at videregive oplysninger om overtrædelser af krav, hvor kommunen er national myndighed.

Som kontrollør bør du dog altid foretage en vurdering af, om overtrædelsen er af så væsentlig en karakter, at kommunen alligevel skal orienteres. Du skal kontakte den kommune, hvori ejendommen/arealet er beliggende. I forbindelse med orientering af kommunen i disse sager kan oversendelsesmail fra Kontrolportalen anvendes.

1.16 – 2 meter bræmmer langs vandløb og søer

---

1. DELKRAV

1	Gødning må ikke udbringes i en bræmme på 2 meter langs åbne, naturlige vandløb og søer. Det samme gælder langs kunstige vandløb og søer der i Lov om vandplanlægning enten skal opfylde miljømålene "godt økologisk potentiale" eller "maksimalt økologisk potentiale". Bestemmelsen gælder dog ikke for isolerede søer under 100 m ² .

1.1 FORMÅL

Formålet med 2-meter bræmmen efter **vandløbsloven**, er at bevare vandløbets eller søens bred i en stabil tilstand og dermed beskytte bredden mod udskridning m.v., bl.a. i forbindelse med landbrugers anvendelse af tunge maskiner. En stabil bred medfører, at tilførslen af sand og jord til vandløb og søer nedbringes, dels fordi bredden beskyttes mod udskridning, dels fordi bræmmens planter virker som et filter ved overfladisk afstrømning fra markerne.

KO-kravet omhandler udelukkende et gødskningsforbud. Dette forbud udspringer af gødningsanvendelsesbekendtgørelsens § 10, stk. 8. Det er formuleret således, at gødskning på de arealer, der er omfattet af vandløbslovens § 69 stk. 1, ikke er tilladt.

1.2 GENERELLE BEMÆRKNINGER

Formålet med 2-meter bræmmer er uforandret i forhold til tidligere, men fra 2015 er det kun gødskning i 2-meter bræmmen, der er KO-belagt. Dette indebærer at dyrkning, jordbearbejdning, plantning, hegnsætning, terrænregulering og bygningsværker stadig er overtrædelser, men de er overtrædelser af de nationale regler efter vandløbsloven. Ingen af disse 6 overtrædelsesmuligheder er KO-belagt.

2 meter bræmmen skal betragtes som en del af vandløbet eller søen, jf. vandløbsloven

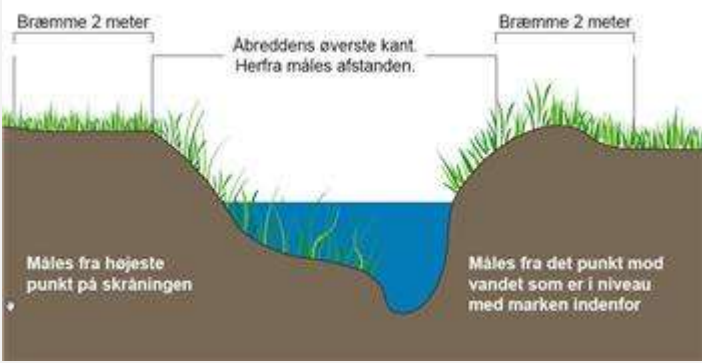
Som tidligere nævnt, er opretholdelsen af de 2 meter bræmmerne national lovgivning jf. vandløbsloven. Det er Landbrugsstyrelsen, der er kontrolmyndighed på dette, men kommunen, der er håndhævelsesmyndighed. Du skal derfor lave en national overtrædelse i VAKS på KSK 5821_21, hvis du i forbindelse med kontrol af Krav 1.16 konstaterer en overtrædelse af den nationale lovgivning, hvor 2 m bræmmen er beskadiget. Se yderligere i afsnit om National kontrol.

OFFENTLIG ADGANG

Der er ikke offentlig adgang til 2 meter bræmmerne, medmindre de grænser op til arealer, hvor der i forvejen er offentlig adgang.

Ifølge naturbeskyttelsesloven er der offentlig adgang til arealer i form af færdsel til fods og ophold, hvis der er adgang til arealerne på lovlig vis, fx ad anlagte veje eller befæstede stier. Bræmmen kan desuden være offentlig tilgængelig, hvis landbruger har givet tilladelse hertil.

1.3 DEFINITIONER

2 meter bræmme	<p>Dette krav vedrører bræmmer der ligger langs vandløb og søer og er 2 meter bred. Kravet gælder ikke for rørlagte strækninger.</p> <p>Kravet gælder alle naturlige vandløb og søer, bortset fra isolerede søer under 100 m².</p>
Kronekant	<p>Kronekant = "den øverste kant"</p> <p>Bræmmen på 2 meter langs vandløb og søer beregnes fra vandløbets eller søens øverste kant. Den øverste kant er overgangen fra det skrånende terræn mod vandløbet eller søen til det flade terræn, der normalt kan jordbehandles. "Den øverste kant" af visse søer er overgangen mellem bevoksningen af vand- og sumplanter og egentlig landplanter.</p>
Naturligt vandløb	<p>Det ændrer ikke et vandløbs status, som naturligt vandløb, at der på et tidspunkt er foretaget regulering (bortset fra rørlægning). Dette indebærer, at oprindelige naturlige vandløb, der i dag fremstår som stærkt regulerede, også er omfattet af kravet. Genåbning af en rørlægning af et naturligt vandløb vil medføre, at vandløbet atter anses for naturligt, og at kravet igen er gældende.</p>
Naturlige-søer	<p>Ved naturlige søer forstås søer, der topografisk indgår i det pågældende landskab eller miljø. Det ændrer ikke på en naturlig søs status, at der på et tidspunkt er foretaget regulering</p>
Kunstigt anlagte søer og vandløb	<p>De vandløb og søer der er kunstigt anlagte, er kun omfattet af kravet, hvis de er højt målsatte i regionplanen</p>
Kravet gælder ikke for:	<p>Kravet gælder ikke for de vandløb og søer, som ikke er omfattet af vandløbsloven. Det drejer sig om:</p> <ul style="list-style-type: none"> "enkeltmandsvandløb", vandløb, der med eventuelle tilhørende søer fra udspring til udløb i havet udelukkende løber på en ejendom "enkeltmandssøer", søer uden til- og afløb, som udelukkende er beliggende på én ejendom – uanset søens størrelse Isolerede søer (dvs. søer uden til- og afløb) under 100 m², uanset om der er tale om en naturlig sø, og uanset om søen har mere end 1 bredejer
Græsning og høslæt	<p>Både græsning og høslæt er tilladt i 2-meter bræmmen. Høslæt skal dog ske, så det ikke indebærer risiko for udskridning af bræmme eller bred</p>
Bekæmpelsesmidler	<p>Det er tilladt at anvende bekæmpelsesmidler i 2-meter bræmmen. Men det formodes at der er en begrænset interesse herfor pga. dyrkningsforbuddet (national regel).</p>

Gødskning	I forbindelse med dette krav, defineres gødskning som udbringning af husdyrgødning, afgasset vegetabilsk biomasse, ensilagesaft, restvand, kunstgødning og affald. Ingen af disse produkter må findes i en 2 meter bræmme, jf. gødningsanvendelsesbekendtgørelsen § 10, stk. 8, der siger, at arealer der er omfattet af vandløbslovens § 69, stk. 1, ikke må gødskes.
Hegning	Det er ikke tilladt at opstille nye hegn langs vandløb og søer inden for 2-meter bræmmen. Kommunen kan dog fortsat påbyde landbruger at opsætte hegn, af hensyn til løsgående dyr, også indenfor 2-meter bræmmen (national regel).
Plantning	Der må ikke foretages beplantning i bræmmen. Vandløbsmyndigheden (kommunen) kan dog fortsat foretage beplantning langs offentlige vandløb, også i 2-meter bræmmen (national regel).
Terrænændring	Det er ikke tilladt at foretage terrænregulering inden for 2-meter bræmmen. Dvs. udgravning, opfyldning og lignende (national regel).
Bygningsværker	Det er ikke tilladt at opføre bygningsværker inden for 2-meter bræmmen. Det kan for eksempel være udsigtsplatforme (national regel)

1.4 KRAVETS RELEVANS

Kravet er relevant at kontrollere hele året på en KO-kontrol, hvis landbruger har vandløb og søer på bedriften.

2. KONTROLMETODE

Information om hvilke vandløbsstrækninger, der er naturlige og/eller skal opfylde miljømålet godt økologisk potentiale eller maksimalt økologisk potentiale, fremgår af 2 meter bræmmelaget i IMK.

Gennemførelsen af kontrollen af gødskningsforbuddet i bræmmen, sker på baggrund af en visuel kontrol af arealet.

Ved den visuelle kontrol skal du se efter 2 ting:

1. Dels om der er tydelige tegn på gødskning:
  - Ved tilstedeværelsen af mindre gødningskorn fra handelsgødning,
  - Spor af rester fra husdyrgødning og anden organisk gødning,
  - Slæbe-/kørespor i afgrøden
2. Og dels på en vurdering af, om der er manglende forskel i udvikling og vækst i bræmmen og det lovligt dyrkede areal, der grænser op til bræmmen

Til fastsættelse af udstrækningen af arealet, der er blevet gødsket, kan du måle 2 meter fra kronekanten, som er vandløbet eller søens øverste kant: Du kan anvende 2 meter mål, lpad, tommestok eller lignende til opmålingen.

Overtrædelsesarealet er det areal indenfor 2-meter bræmmen, der er blevet gødsket. Du skal i IMK angive de antal cm af bredden, som er blevet gødsket, samt længden af arealet, som er blevet gødsket.

Figur Kronekant

Der er ikke forbud mod sprøjtning i 2 meter bræmmen. Vær dog opmærksom på om arealet er anmeldt med MFO, i så fald er det ikke tilladt at anvende sprøjtemidler.

2.1 BEMÆRKNINGER

Vær opmærksom på, at du skal lave en national overtrædelse i 5821_20, hvor du også kan genere et kommunebrev, som du skal sende til den relevante kommune, hvis du konstaterer en væsentlig overtrædelse på en 2-meter bræmme.

2.2 INDHOLD I KONTROLLEN

Inden kontrollen påbegyndes, kan du i forbindelse med kontrolforberedelsen undersøge, om landbruger har 2-meter bræmmer på sin bedrift. Dette kan du gøre ved at anvende IMK. Du kan se 2 meter bræmme laget, som ligger i temaknappen. Sæt hak i Bræmmer2m:

Herefter kan laget ses i IMK

Figur 29. 2 meter bræmmelaget i IMK.

I forbindelse med KO-kontrolbesøget skal du kontrollere, om der er sket:

- Gødskning i bræmmen

Kontrollen gennemføres ved, at du skal se efter spor af gødskning i bræmmen. Det kan for eksempel være korn efter handelsgødning eller rester af husdyrgødning eller anden organisk gødning. Der skal ikke foretages jordprøver i forhold til gødskning i 2-meter bræmmen.

Derudover kan du være opmærksom på de nationale regler, som du skal orientere kommunen om:

- Dyrkning i bræmmen
- Jordbehandling
- Plantning
- Hegnssætning
- Terrænregulering
- Bygningsværker

OPMÅLING

Hvis der konstateres overtrædelser af KO-kravet i 2 meter bræmmen på flere adskilte bræmmestykker, bedømmes hvert bræmmestykke for sig, og der gives en selvstændig karakter i henhold til skemaet. Den overtrædelse der resulterer i den højeste karakter, indberettes til Landbrugsstyrelsen.

2.4 FOKUSSPØRGSMÅL

Delkrav	Spørgsmål
1	Spørg ind til placeringen af 2 meter bræmmerne
1	Spørg ind til brugen/plejen af 2 meter bræmmerne

3. BEDØMMELSE

SKEMA for krav 1.16, delkrav 1

KARAKTER KRITERIUM	1 MEGET LILLE BETYDNING I FORHOLD TIL FORMÅL MED KRAVET	2 MINDRE BETYDNING I FORHOLD TIL FORMÅL MED KRAVET	3 VÆSENTLIG BETYDNING I FORHOLD TIL FORMÅL MED KRAVET	4 MEGET STOR BETYDNING I FORHOLD TIL FORMÅL MED KRAVET
ALVOR	Der er gødsket i gennemsnit 25 cm af bræmmens bredde på op til 75 m langs vandløbet/søen	Der er gødsket i gennemsnit op til 25 cm af bræmmens bredde på 76 til 150 m langs vandløbet/søen Der er gødsket i gennemsnit 26 til 50 cm af bræmmens bredde på op til 150 m langs vandløbet/søen	Der er gødsket i gennemsnit op til 50 cm af bræmmens bredde på 151 til 500 m langs vandløbet/søen Der er gødsket i gennemsnit 51 til 150 cm af bræmmens bredde på op til 250 m langs vandløbet/søen Der er gødsket i gennemsnit mere end 150 cm af bræmmens bredde på op til 25 m langs vandløbet/søen. Der er gødsket i gns. over 150 cm af bræmmens bredde på 0-25 m langs vandløbet/søen	Der er gødsket i gennemsnit op til 50 cm af bræmmens bredde på over 500 m langs vandløbet/søen Der er gødsket i gennemsnit 51 til 150 cm af bræmmens bredde på over 250 m langs vandløbet/søen Der er gødsket i gennemsnit mere end 150 cm af bræmmens bredde på over 25 m langs vandløbet/søen bræmmens bredde på over 25 m langs vandløbet/søen

KARAKTER KRITERIUM	1 MEGET LILLE BETYDNING I FORHOLD TIL FORMÅL MED KRAVET	2 MINDRE BETYDNING I FORHOLD TIL FORMÅL MED KRAVET	3 VÆSENTLIG BETYDNING I FORHOLD TIL FORMÅL MED KRAVET	4 MEGET STOR BETYDNING I FORHOLD TIL FORMÅL MED KRAVET
OMFANG		Overtrædelsen vedrører kun egen bedrift	Overtrædelsen vedrører nærområdet	Overtrædelsen vedrører fjernområdet
VARIGHED	Karakteren for varighed følger karakteren for alvor	Karakteren for varighed følger karakteren for alvor	Karakteren for varighed følger karakteren for alvor	Karakteren for varighed følger karakteren for alvor

3.1 RETNINGSLINJE FOR BEDØMMEELSE

BEDØMMEELSE af krav 1.16, delkrav 1

Alvor Alvoren af en manglende overensstemmelse afhænger navnlig af størrelsen af dens virkninger under hensyntagen til formålet med det pågældende krav. Bræmmen medvirker til at reducere udvaskning af nitrater fra landbruget.

Alvor vurderes i forhold til, hvor mange cm, der er gødet i bræmmen, holdt op imod vandløbstrækningen.

Ved en vurdering af alvoren af en overtrædelse vil det således som udgangspunkt kunne indgå, i hvor høj grad kravet om 2 meter bræmmer er overtrådt med hensyn til gødskning. Den endelige bedømmelse af alvoren af overtrædelsen må dog altid bero på en samlet vurdering af det konkrete forhold.

Omfang Omfanget af en manglende overensstemmelse fastslås navnlig under hensyntagen til, om den manglende overensstemmelse har vidtrækkende virkning eller er begrænset til selve bedriften. Ved en vurdering af omfanget af en overtrædelse vil der således som udgangspunkt kunne tages hensyn til om effekten af en overtrædelse kan registres eller om overtrædelsen med stor sandsynlighed vurderes at påvirke vandløbet eller søen på bedriften, i nærområdet (nærmeste naboer) eller i fjernmiljøet (for eksempel forurening med næringsstoffer).

Varighed Karakteren for varighed følger karakteren for alvor.

3.2 SKØN

Når du finder en overtrædelse af KO på en kontrol, skal du vurdere forholdet konkret og give det en karakter ud fra det relevante bedømmelseskema. Karaktertildeling skal som udgangspunkt følge bedømmelseskemaerne for at sikre en ensartet behandling af landbrugere, men du skal altid foretage en konkret vurdering. Hvis du finder, at det konkrete forhold afviger fra det relevante bedømmelseskema, så skal grundlaget for afvigelsen beskrives i kontrolrapporten.

Obs: Det er vigtigt, at beskrivelserne af kontrolfund er tilstrækkelig til at dokumentere vurderingen af hhv. alvor, omfang og varighed.

3.3 ADVARSLER

På baggrund af en vurdering af overtrædelsen, er det muligt at overtrædelser kan opnå en samlet karakter på 5 eller derunder. Dermed er det muligt at give advarsler i henhold til dette krav.

4. NATIONALE KRAV

Jævnfør Bek. om tilsyn med bræmmer lands vandløb og søer fører Landbrugsstyrelsen kontrol med 2 m bræmmen. Ved en mulig overtrædelse af Vandløbslovens §69 stk. 1 skal Landbrugsstyrelsen derfor underrette vandløbsmyndigheden (kommunen) om den mulige overtrædelse. Du skal derfor kontakte den kommune, hvori ejendommen/arealet er beliggende og orientere om den mulige overtrædelse. Kommunen overtager herefter den videre sagsbehandling efter vandløbsloven.

Landbrugsstyrelsen er jf. gødningsanvendelsesbekendtgørelsens § 10, stk. 8, myndighed på den nationale kontrol af gødskning i 2 m bræmmen. Du skal derfor, hvis du konstaterer en overtrædelse, også lave en håndhævelse jf. national lovgivning i 5821_21 KSKet.

Beskrivelse af håndteringen af MFO i forbindelse med 2 meter bræmme kontrol kan læses i anden faginstruks.

1.17 – Udarbejdelse af gødningsregnskaber

1. DELKRAV

1.	Virksomheden skal hver planperiode senest den følgende 31. marts udarbejde gødningsregnskab for den afsluttede planperiode. Det udfærdigede gødningsregnskab skal kunne forevises på anfordring ved Landbrugsstyrelsens kontrolbesøg.
2.	Virksomhedens gødningsregnskab skal opbevares i mindst 5 år.

1.1 FORMÅL

1.2 GENERELLE BEMÆRKNINGER

Da det ikke er et krav, at alle jordbrugere skal være med i Register for Gødningsregnskab, kan der opstå to situationer i forbindelse med kontrollen på stedet. Disse situationer er beskrevet nedenfor.

Der kan ikke laves en overtrædelse af krav 1.17 d1 i perioden d. 1/1 til 31/3. Delkrav 1 kan kun bruges i det aktuelle år. Hvis gødningsregnskabet ikke er lavet længere tilbage i tid, er det en overtrædelse af delkrav 2.

A. VIRKSOMHEDEN ER MED I REGISTER FOR GØDNINGREGNSKAB

Før kontrolbesøget undersøges i GHI/DCK om virksomheden har indsendt et gødningsregnskab for planperioden 2019/2020. Alle virksomheder, der er tilmeldt Register for Gødningsregnskab, skal indsende et gødningsregnskab.

Kravet er OK, når der er udarbejdet og indsendt gødningsregnskab for den senest afsluttede planperiode 2019/2020. Hvis gødningsregnskabet ligger hos konsulenten/revisor, skal virksomheden fremskaffe en kopi, som skal sendes til Landbrugsstyrelsen (lokalafdelingen) inden 14 dage, for at 1.17 er overholdt. Hvis virksomheden ikke har indsendt et gødningsregnskab, skal du ved kontrolbesøget undersøge, om der på bedriften foreligger et gødningsregnskab eller en kopi heraf. Hvis gødningsregnskabet ligger på bedriften og opfylder formkravene, er 1.17 overholdt, dvs. gødningsregnskabet skal være udarbejdet på Landbrugsstyrelsens skemaer fra Vejledning om gødsknings- og harmoniregler eller på et af Landbrugsstyrelsen godkendt skema (pt. er DLBR og Næsgaard Mark godkendt).

Hvis der ikke kan findes et gødningsregnskab eller kopi heraf på bedriften, eller hvis det ikke kan rekvireres hos landbrugers konsulent, skal sagen sendes i høring.

Kontrolløren skal oplyse jordbruger om, at gødskningslovens bestemmelser om udarbejdelse og indsendelse af gødningsregnskab, ikke er opfyldt (national bestemmelse). Jf. lovbekendtgørelse nr. 996 af 26. juni 2018 om jordbrugets anvendelse af gødning og om plantedække, jf. § 58, stk. 3 i lov nr. 338 af 2. april 2019 om jordbrugets anvendelse af gødning og om næringsstofreducerende tiltag, skal gødningsregnskabet være udarbejdet og indberettet senest d. 31. marts 2021. Gødningsregnskabet for fx 19/20 kan indberettes fra ca. 1. oktober 20.

Hvis gødningsregnskabet er indsendt, er delkrav 2 også opfyldt. Hvis gødningsregnskabet ikke er indsendt, skal det ligge på bedriften. Kravet skal kontrolleres for de seneste 5 år.

B. VIRKSOMHEDEN ER IKKE MED I REGISTER FOR GØDNINGSREGNSKAB

Hvis kontrolløren i forbindelse med forberedelsen af kontrollen konstaterer, at en virksomhed ikke er med i Register for gødningsregnskab⁹, skal kontrolløren undersøge om virksomheden har været gødningsregnskabspligtig i planperioden 2019/2020. Gødningsregnskabspligten for virksomheden indtræder kun hvis virksomheden er momsregistreret, og har en momspligtig omsætning på mere end 50.000 kr. og samtidig:

- producerer gødning med et samlet kvælstofindhold, der udgør mere en 1 t kvælstof
- har et antal husdyr på bedriften som overstiger et antal dyr, der tilsammen producerer gødning med et samlet kvælstofindhold, der overstiger 100 kg kvælstof pr. ha
- Modtager mere end 25 tons husdyrgødning eller anden organisk gødning om året.

Gødningsregnskabet skal opbevares i 5 år.

1.4 KRAVETS RELEVANS

Kravet er relevant at kontrollere hele året.

2. KONTROLMETODE

I kontrolgrundlaget, kan det ses hvilke husdyr, der er registreret i besætningen. For kvæg er det pga. enkeltdyrsregistreringen muligt at se oplysningerne om antal i planperioden 2019/2020 i Landbrugsindberetning/GHI. For andre typer husdyr er der ikke muligt at se antal dyr i den forgangne planperiode alene på grundlag af GHR/GHI.

Kontrollen omfatter både virksomheder, der er med i Register for Gødning og uden for registret. Hvis ikke der er krav til registrering, det vil sige, krav om, at der skal udarbejdes en gødningsplan, så er punktet "ikke relevant".

2.1 BEMÆRKNINGER

1. Hvis det konstateres, at virksomheden ikke er pligtig til at være tilmeldt Register for Gødningsregnskab, afsluttes krav 1.17 med "ikke relevant".
2. Hvis det på baggrund af kontrollen konstateres, at virksomheden er gødningsregnskabspligtig på kontroltidspunktet, gøres jordbrugeren opmærksom på, at han skal tilmelde sig registret inden planperiodens udløb.
3. Hvis punkt 2 bliver relevant, skal du orientere Jordbrugskontrol om situationen. Du skal derfor sende en mail til jordbrugskontrol@lbst.dk, med et link til sagen, og med en sigende titel i emnelinjen på mailen. F.eks. kan du benytte ordet "gødningsregnskab". Det er dog vigtigt, at du på

---

⁹ En jordbrugsvirksomhed har pligt til at udarbejde gødningsregnskab, når den har en årlig momspligtig omsætning på mere end 50.000 kr. og samtidig:

- producerer gødning med et samlet kvælstofindhold, der udgør mere en 1 t kvælstof
- har et antal husdyr på bedriften som overstiger et antal dyr, der tilsammen producerer gødning med et samlet kvælstofindhold, der overstiger 100 kg kvælstof pr. ha
- modtager mere end 25 tons husdyrgødning eller anden organisk gødning om året.

Mindre husdyrbrug med hobbybetonede aktiviteter vil ofte ikke være omfattet af 1.17 pga. hverken tilstrækkelig omsætning eller tilstrækkelig med dyreenheder/ dyretæthed/ gødningsmodtagelse

sagen har beskrevet, hvad du har konstateret og at du har påpeget det over for landbruger. Hvis det på baggrund af kontrollen ydermere konstateres, at virksomheden har været gødningsregnskabspligtig i planperioden 2019/2020, og der ikke er udarbejdet et gødningsregnskab for planperioden 2018/2019, medfører det en høring på krav 1.17. Kontrolløren skal i begge tilfælde straks kontakte Jordbrugskontrol, Team Kvælstof pr. mail og give besked herom.

2.2 INDHOLD I KONTROLLEN

Inden kontrolbesøget: Der kontrolleres, at der er indsendt et gødningsregnskab. Indberetningerne af gødningsregnskaber fremgår af Den Kontrolforberedende Rapport i VAKS. Hvis der ikke er indberettet, kontrolleres på den fysiske kontrol, om virksomheden har et regnskab liggende eller om virksomheden ikke er indberetningspligtig.

3. BEDØMMELSE

SKEMA for krav 1.17, delkrav 1

KARAKTER KRITERIUM	1 MEGET LILLE BETYDNING I FORHOLD TIL FORMÅL MED KRAVET	2 MINDRE BETYDNING I FORHOLD TIL FORMÅL MED KRAVET	3 VÆSENTLIG BETYDNING I FORHOLD TIL FORMÅL MED KRAVET	4 MEGET STOR BETYDNING I FORHOLD TIL FORMÅL MED KRAVET
ALVOR	Gødningsregnskab et er udarbejdet, men skemakrav ikke opfyldt ¹⁰	Gødningsregnskabet er udarbejdet, men ikke forskriftsmæssigt ¹¹	Der er ikke udarbejdet gødningsregnskab på kontroltidspunktet	Der er ikke udarbejdet gødningsregnskab på kontroltidspunktet, og heller ikke efter 14 dages høringsfrist
OMFANG	Karakteren for omfang følger karakteren for alvor	Karakteren for omfang følger karakteren for alvor	Karakteren for omfang følger karakteren for alvor	Karakteren for omfang følger karakteren for alvor
VARIGHED	Karakteren for varighed følger karakteren for alvor	Karakteren for varighed følger karakteren for alvor	Karakteren for varighed følger karakteren for alvor	Karakteren for varighed følger karakteren for alvor

¹⁰ Med "skemakrav" menes, at der ikke er anvendt godkendt skema til udarbejdelsen af gødningsregnskabet. Hvis der kun er tale om en for sen indberetning af GR sanktioneres dette ikke som en overtrædelse af kravet.

¹¹ "Forskriftsmæssigt" betyder her, at GR ikke er fuldstændig udfyldt eller har væsentlige fejl eller mangler.

3.1 RETNINGSLINJER FOR BEDØMMELSE

Ved bedømmelse af en overtrædelse, er karakteren for kriteriet alvor bestemmende for karaktergivningen af omfang og varighed, der sættes til samme karakter som kriteriet alvor.

BEDØMMELSE af krav 1.17, delkrav 1

Alvor	Vurderes efter om gødningsregnskabet foreligger og om oplysningerne i gødningsregnskabet er forskriftsmæssige
Omfang	Karakteren for alvor er bestemmende for karakteren for omfang, der sættes til samme karakter som kriteriet alvor
Varighed	Karakteren for alvor er bestemmende for karakteren for varighed, der sættes til samme karakter som kriteriet alvor

SKEMA for krav 1.17, delkrav 2

KARAKTER KRITERIUM	1 MEGET LILLE BETYDNING I FORHOLD TIL FORMÅL MED KRAVET	2 MINDRE BETYDNING I FORHOLD TIL FORMÅL MED KRAVET	3 VÆSENTLIG BETYDNING I FORHOLD TIL FORMÅL MED KRAVET	4 MEGET STOR BETYDNING I FORHOLD TIL FORMÅL MED KRAVET
ALVOR		Gødningsregnskabet kan ikke fremvises på de seneste 2 afsluttede planperioder	Gødningsregnskabet kan ikke fremvises på de seneste 3 afsluttede planperioder	Gødningsregnskabet kan ikke fremvises på de seneste 4 afsluttede planperioder
OMFANG		Karakteren for omfang følger karakteren for alvor	Karakteren for omfang følger karakteren for alvor	Karakteren for omfang følger karakteren for alvor
VARIGHED		Karakteren for varighed følger karakteren for alvor	Karakteren for varighed følger karakteren for alvor	Karakteren for varighed følger karakteren for alvor

BEDØMMELSE af krav 1.17, delkrav 2

Alvor	Vurderes efter hvor mange afsluttede planperioder/gødningsregnskaber der mangler
Omfang	Karakteren for alvor er bestemmende for karakteren for omfang, der sættes til samme karakter som kriteriet alvor
Varighed	Karakteren for alvor er bestemmende for karakteren for varighed, der sættes til samme karakter som kriteriet alvor

3.2 SKØN

Når du finder en overtrædelse af KO på en kontrol, skal du vurdere forholdet konkret og give det en karakter ud fra det relevante bedømmelseskema. Karaktertildeling skal som udgangspunkt følge bedømmelseskemaerne for at sikre en ensartet behandling af landbrugere, men du skal altid foretage en konkret vurdering. Hvis du finder, at det konkrete forhold afviger fra det relevante bedømmelseskema, så skal grundlaget for afvigelsen beskrives i kontrolrapporten.

Obs: Det er vigtigt, at beskrivelserne af kontrolfund er tilstrækkelig til at dokumentere vurderingen af hhv. alvor, omfang og varighed.

3.3 ADVARSEL (SAMLET KARAKTER MAX 5) Hvis landbrugeren har udarbejdet gødningsregnskabet, men skemakrav ikke er opfyldt, skal landbrugeren afhjælpe bagatelovertrædelsen inden 6 måneder. Det sker ved at landmanden indsender gødningsregnskab til Landbrugsstyrelsen (lokalafdelingen) på et godkendt skema. Som en hjælp skal kontrolløren i høringsbrevet vedlægge skema B: gødningsregnskab, til brug for landmanden.

4. NATIONALE KRAV

Der er nationale krav om udarbejdelse og indsendelse af gødningsregnskabet. For mere information se: <https://lbst.dk/landbrug/goedning/vejledning-om-goedsknings-og-harmoniregler/>